

6. Лысикова Н. Андрагогика // Мир музея. – 2007. – № 3.
7. Меморандум о неформальном образовании / http://www.unesco.org/bpi/pdf/memobpi55_NFE_ru.pdf
8. Реан А.А. Психология и педагогика. – СПб.: Питер, 2002. – 432 с.
9. Римарева И.И. Непрерывное образование – определение, структура, специфика, проблема // Психология и соционика межличностных отношений. – 2004. – № 4.
10. Терещенко М.Є. Упровадження у навчально-виховний процес засобів музейної педагогіки / <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:is-Rlf0glhYJ>
11. Толковый словарь по терминам Холокоста / <http://holocaustmuseum.kharkov.ua/dict.html>
12. Юхневич М.Ю. Музей и личность. – М.: ЛМП, 2007. – 168 с.
13. Zhvitiashvili N. Dlya chego nuzhny brendy muzeyam. Ekspertnaya lektsiya / <http://amcult.ru/index.php/ru/knowledge/articles/354-whybrands.html>

Липовенко Г.О., Демченко М.О.

студенти;

Буяло Т.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ

Вчитель кожного предмету завжди має пам'ятати, що його предмет не всім цікавий. І чим старший учень, тим частіше він починає ставити питання: «Навіщо мені вчити цей предмет?» І тут на перше місце виступає мотивація навчальної діяльності школяра, яка в умовах сучасного навчання може мати різноманітні прояви.

Мотивація до навчання – одна із головних умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але і є рушійною силою удосконалення особистості в цілому. Формування мотивації у учнів до навчально-пізнавальної діяльності є однією з головних проблем сучасної школи. Її актуальність обумовлена оновленням змісту навчання, постановкою завдань формування у школярів прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції.

Аналіз наукових джерел дав підстави стверджувати, що проблема зацікавленості школярів до навчання була предметом дослідження багатьох педагогів. Дослідження видатних педагогів, а саме: А. Маркової, А. Леонт'єва, О. Киричука, В. Сухомлинського, Ю. Бабансь-

кого та ін. розкрили важливість різних способів мотивації навчальної діяльності учнів. Дане питання розглядали такі вчені – методисти-біологи як С. Божок, Т. Котик, В. Мак-симова, Г. Ковальова тощо.

Що таке мотивація? Це, кажучи простою мовою, інструмент, що допомагає робити те, що не хочеться. І, чим менше хочеться, тим більші і витонченіші стимули потрібні. І навпаки, чим більше до душі справа, тим менше стимулів вона вимагає.

Стимул (з лат. батіг) – у Стародавньому Римі загострений прут або палиця, якими підганяли рогату худобу. У широкому розумінні стимул – спонукання до дії. Він виступає причиною, що зацікавлює людину у здійсненні певної діяльності.

Мотивація як психічне явище трактується по-різному. У одному випадку – як сукупність чинників, що підтримують і направляють, тобто що визначають поведінку, в іншому випадку – як сукупність мотивів, в третьому – як спонукання, що викликає активність людини і визначає її спрямованість [2].

Навчальна мотивація представляє собою окремий вид мотивації, включеної у навчальну діяльність [3].

П.М. Якобсон виділяє кілька типів мотивації [7, с. 50-63]:

1. Мотивація, що умовно може бути названа «негативною». Під негативною мотивацією П.М. Якобсон має на увазі спонукання школяра, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, що можуть виникнути, якщо він не буде вчитися (докори з боку батьків, учителів, однокласників). Така мотивація не приводить до успішних результатів.

2. Мотивація, що має позитивний характер, але так само пов'язана з мотивами, закладеними поза самою діяльністю. Ця мотивація виступає у двох формах. В одному випадку така позитивна мотивація визначається вагомим для особистості соціальним стремлінням (почуття боргу перед близькими). Інша форма мотивації визначається вузькоособистісними мотивами: схвалення навколишніх, шлях до особистого благополуччя.

3. Мотивація, що лежить у самій навчальній діяльності (мотивація, пов'язана безпосередньо із цілями навчання, задоволення допитливості, подолання перешкод, інтелектуальна активність).

У науково-методичних виданнях пропонуються різноманітні прийоми здійснення мотивації на уроках біології [1; 6]. На основі аналізу публікацій ми пропонуємо використовувати на уроках біології [4; 5] наступні методичні прийоми здійснення навчальної мотивації, що дозволить значно оптимізувати засвоєння знань учнями, оскільки підвищить пізнавальний інтерес школярів.

1. Мотивація навчальної діяльності шляхом бесіди, наведення цікавих прикладів і парадоксальних ситуацій, пояснення практичного значення матеріалу.

Наприклад, на уроці «Риби» пропонуємо використати наступну цікаву інформацію:

Найкрупнішою річковою хижою рибою є сом. Довжина тіла цієї риби іноді досягає до 5 метрів, маса – понад 300 кілограм. Понад сто років тому в річці Одер було виловлено сома масою 300 кілограмів. Навіть в річці Дніпро трапляються соми масою до 250 кілограмів.

2. Мотивація навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації.

Наприклад, на уроці «Опора і рух» (9 клас): Чому у дітей переломи кісток бувають досить рідко, незважаючи на те, що вони падають багато разів? Або на уроці «Мислення і свідомість»: Більша половина вчених, удостоєних Нобелівської премії в області науки, прожило більше 80 років. Як ви думаєте, чому великі вчені живуть в середньому довше більшості людей? А видатні поети – в середньому менше?

«Загальна характеристика типу Хордові. Підтип Безчерепні.»:
Учених і звичайних людей у всі часи цікавило питання, як утворилося життя на Землі? Як виникли рослини і тварини? Якщо припустити, що все розвивалося від простого до складного (теорія еволюції), то першими з тварин виникли одноклітинні. А від них в процесі розвитку беруть початок інші групи тварин. Та все ж таки питання залишається відкритим, чи є якісь підтвердження того, що ускладнення відбувалися відносно поступово. Таким підтвердженням, на думку еволюціоністів є наявність у природі ланцетника, тварини, яка поєднує ознаки як безхребетних, так і хордових тварин.

3. Мотивація навчальної діяльності шляхом використання інтерактивного методичного прийому «Мозкова атака».

Наприклад, на уроці «Земноводні»: 1) Що важливіше: як виглядає істота чи, що вона відчуває? 2) Що для вас важливіше знати що ви врятували живу істоту чи, що ви не вимазали рук? 3) Що ви думаєте про людину, яка вбила жабу? Що ви б могли їй сказати?»

4. Мотивація навчальної діяльності шляхом опрацювання тексту періодичних видань.

Для активізації роботи й зацікавленості учнів на початку уроку вчитель роздає газети, журнали або сторінки цих видань, де розміщено інформацію, що стосується теми уроку. Учитель просить учнів звернути увагу на конкретну інформацію, наголошуючи на її важливості для кожного учня та можливості її повсякденного використання.

5. Мотивація навчальної діяльності шляхом використання творчих завдань.

Учням пропонується питання на зразок: «Що станеться, якщо...?». У цих питаннях розглядаються парадоксальні ситуації. Учні можуть самостійно добирати такі питання, ставити їх однокласникам, обговорювати, захищати свою позицію, використовуючи знання з предмета.

Складання кросвордів, сканвордів, загадок.

6. Мотивація навчальної діяльності шляхом використання під час уроку художньої та науково-популярної літератури.

«Плазуни». Продовжити відомі вам з дитинства вірші або визначте, про кого йдеться:

1. До болота йти далеко,
До болота йти нелегко.
«Вот камень лежит у дороги,
Присядем и вытянем ноги».
И на камень лягушки кладут
узелок:
«Хорошо бы у камня прилечь на
часок!».
Вдруг на ноги камень вскочил
И за ноги их ухватил.
2. Жил да был ...

Он по улицам ходил...
А за ним-то народ
И поет и орет:
«Вот урод так урод!
И откуда такое чудовище?»...
Он вскочил в аэроплан,
Полетел, как ураган,
И не разу назад не оглядывался,
И домчался стрелой
До сторонки родной,
На которой написано: «Африка».

Хто автор цих віршів? Про яке відношення до цих тварин можна зробити висновок виходячи з цих рядків? Які реальні ознаки цих тварин автор використав у віршах? Наведіть інші приклади, де в літературних творах йде мова про представників плазунів?

7. Мотивація навчальної діяльності в процесі пізнавальних ігор та ігрових ситуацій.

Ігровий прийом «Хто більше?». За 7 хвилин учням пропонується сформулювати найбільшу кількість питань до частини параграфа, присвяченого будь-якому питанню (на вибір учителя).

Завдання: швидко і уважно прочитати текст. Клас поділити на дві або більше команд. Кожна команда до прочитаного тексту формулює певну кількість запитань і записує їх. Після цього перша буде ставити питання, друга – на них відповідати. Потім – навпаки. Це змагання на краще питання та кращу відповідь (точнішу, повнішу, розумнішу, веселу, цікаву та ін.).

Список використаних джерел:

1. Буяло Т.Є. Уроки біології. 8 клас / Т.Є. Буяло, Т.М. Васютіна. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 416 с.
2. Вартанова І.І. До проблеми мотивації навчальної діяльності / І.І. Вартанова // Вісник МГУ. Психологія, 2000. – № 4. – 118 с.
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб: Питер, 2011. – 890 с.

4. Біологія. 6–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

5. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Біологія. 7-11 класи. – К., Ірпінь: Перун, 2005. – 85 с.

6. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для учителів та студентів / В.Д. Шарко. – К.: «Фенікс», 2006. – 220 с.

7. Якобсон П.М. Психология чувств и мотивации. – М.: МПСИ, 1998. – 342 с.

Майорський В.В.

здобувач,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

**ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ УЧНЯМИ
ПРОФІЛЬНИХ 10 КЛАСІВ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ
СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ
В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО»
НА УРОКАХ З ПРАВОЗНАВСТВА**

Згідно з Концепцією профільного навчання, у старших класах загальноосвітніх шкіл упроваджені такі основні напрями профільного навчання: суспільно-гуманітарний, філологічний, художньо-естетичний, природничо-математичний, технологічний, спортивний [2]. Суспільно-гуманітарний напрям профільного навчання учнів старшої школи безпосередньо пов'язаний з темою нашого дослідження, адже це єдиний профіль, який передбачає вивчення предмета «Правознавство».

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти передбачає, що у старшій школі, де навчання є профільним, обов'язковий для вивчення зміст освітніх галузей реалізується шляхом вивчення окремих предметів, курсів за вибором загальноосвітніх закладів відповідно до загальної кількості годин, передбачених для кожної галузі. Зміст освіти і вимоги до його засвоєння у старшій школі диференціюються за базовим і профільним рівнями, де базовий рівень визначається обов'язковими вимогами до загальноосвітньої підготовки учнів згідно з Державним стандартом, а профільний – навчальними програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України [1].

Коротко проаналізуємо навчальну програму «Правознавство» (профільний рівень). Як зазначають у пояснювальній записці автори програми С.Ратушняк і Т.Ремех, метою курсу «Правознавство» є «формування в учнів розуміння права як відкритої системи, що базується